Падіння "Карфагену". Як корупція та скандали розхитують владу Зеленського

07:00 10.09.2026 Чт 10 хв

Чому генпрокурор Кравченко все ж таки подав у відставку і які теорії змови про НАБУ ходять у владі?

МІЛАН ЛЄЛІЧ

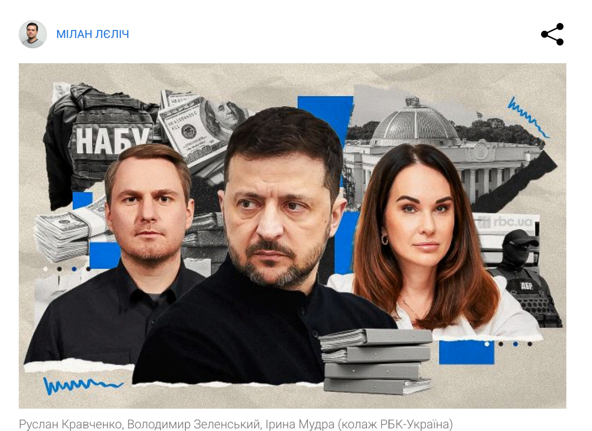

Руслан Кравченко, Володимир Зеленський, Ірина Мудра (колаж РБК-Україна)

Не витрачай час на шум! Читай тільки суть з РБК-Україна у Google

Останні тижні владу трусять постійні внутрішні скандали: корупція в Офісі президента та прокуратурі, гучні розбірки між спецслужбами. Державна машина збоїть, що визнають і всередині правлячої команди.

Про наслідки операції "Карфаген", конспірологію навколо НАБУ та САП, політичний слід скандалів, реакцію влади та самого Володимира Зеленського – читайте в матеріалі журналіста РБК-Україна Мілана Лєліча.

Головне:

- **Тріщини по вертикалі.** Операція "Карфаген" та відставка генпрокурора Кравченка, як і раніше відставка Єрмака, показали: НАБУ та САП можуть дістатися до будь-якого топ-функціонера.
- **Нові серії.** Парламент і топ-чиновники побоюються нових підозр, а Банкова поки що не визначилася з кандидатурою нового керівника ОГП.
- **Теорія "захоплення влади".** У правлячих колах побоюються зростаючого впливу НАБУ та САП, але відкрито атакувати їх не ризикують через жорстку позицію ЄС та відсутність інструментів.
- **Втрата контролю.** Внутрішні війни та скандали все сильніше розхитують систему влади.

"Багато потенційних приводів причепитися можуть знайти НАБУшники, тому всі живуть в остраху", – каже РБК-Україна співрозмовник у політичній верхівці.

Антикорупційні структури останні три тижні справді активні, як ніколи: не встиг вщухнути скандал навколо екс-заступника голови Офісу президента Ірини Мудрої, як НАБУ прийшли (в усіх сенсах слова) за прокурорами. Підсумок – заява генпрокурора Руслана Кравченка про відставку.

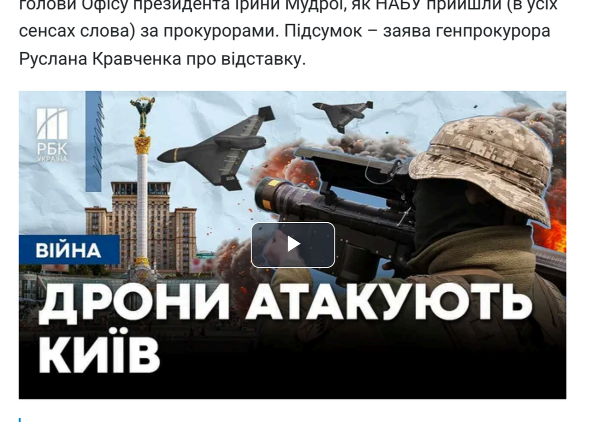

Читайте також: "Дахування" кол-центрів та затримання в Офісі генпрокурора: всі деталі операції "Карфаген"

Якщо взяти трохи ширший тимчасовий відрізок – останній рік – то НАБУ та САП де-факто змогли збити з посади другу людину в державі, Андрія Єрмака. Вище вже в прямому розумінні нікуди – чинний президент захищений від таких розслідувань законодавчо.

Між двома гучними історіями від НАБУ стався не менш гучний скандал – розборки між СБУ та ГУР на київських Березняках.

І хоча всі ці епізоди загалом не пов'язані між собою, неможливо ігнорувати відчуття, що державна машина останнім часом пішла зовсім врознос. Що визнають і співрозмовники РБК-Україна всередині самої влади.

Чому пішли Кравченка

"Їсти я буду сам, а посуд митимемо разом – ні, так бути не може", – так співрозмовник видання в політичних колах описав ситуацію навколо генпрокурора Кравченка. Мовляв, якщо він причетний до схем із кришуванням кол-центрів, то це його самодіяльність та його проблема, і йому не варто розраховувати, що вся державна система почне за нього "вписуватись".

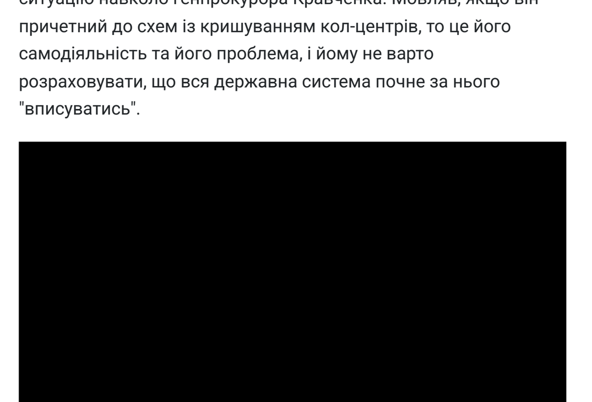

Генпрокурор Руслан Кравченко у Верховній раді (фото: Getty Images)

Декілька співрозмовників РБК-Україна стверджують, що рішення Кравченка активно захищатися після того, як стало відомо про операцію "Карфаген", його небажання йти у відставку – власна ініціатива генпрокурора.

"Але пара днів його захисту показали, що це виглядає як захист від імені усієї вертикалі влади, яка підпадає під удар", – пояснив обізнаний співрозмовник видання. Саме про це йому сказали на понеділковій зустрічі на Банковій, після якої Кравченко заявив про відставку.

Читайте також: Справа "Карфаген": заарештовано родича та довірену особу Кропиви

Очевидно, Володимир Зеленський мав вагомі аргументи – за інформацією РБК-Україна, керівники НАБУ та САП побували на Банковій якраз перед розмовою президента та генпрокурора.

В оточенні Зеленського вважають, що антикорупційні органи точили зуб на Кравченка ще з липня минулого року, вважаючи його чи не найголовнішим ідеологом тодішньої атаки на НАБУ та САП. А зруйнували "Карфаген" саме зараз, бо саме змогли дозбирати потрібну доказову базу та презентабельно запакувати її для громадськості.

"НАБУ і САП зараз, за ідеєю, повинні далі розбиратися з колл-центрами, а там же залучені різні силовики: поліція, ГБР, СБУ, як кажуть. Тому якщо обмежиться все тільки прокуратурою і Кравченком – то тут буде явне політичне забарвлення. Якщо ж почнуть брати й інших – отже, вони справді хочуть "прибити" всю індустрію колл-центрів", – каже співрозмовник видання у команді Зеленського.

Те саме завдання, за його словами, має і нещодавно поданий президентом законопроект – поставити поза законом будь-яку активність, пов'язану з роботою телефонних шахраїв. І хоча зі сторони це могло бути сприйнято як поспішні "антикризові заходи" від Банкової, співрозмовник запевняє, що це просто збіг.

Кандидатів у генпрокурори немає

Наразі немає навіть лонг-листа кандидатів, які могли б замінити Кравченка на посаді генпрокурора, після того, як його наступного тижня має звільнити Рада. Про це РБК-Україна сказали відразу кілька співрозмовників у владі – мовляв, розібравшись із "Карфагеном", Зеленський поїхав із візитами до Норвегії та Канади, і до його повернення питання поставили на паузу.

Відставка генпрокурора внесла сум'яття і до депутатських лав, кажуть у парламенті. Народні обранці побоюються, що новий генпрокурор тепер може "не дивлячись" підписувати всі підозри проти них, які подаватиме САП. Оскільки та сама САП, по суті, зняла його попередника і конфліктувати з нею наступник Кравченка не захоче.

Відтак у депутатських умах ходить ідея про те, що новий генпрокурор має бути зі "своїх", тобто з нардепів. Але поки що незрозуміло, чи знайдуться-таки серед депутатів "добровольці", які підходять на цю посаду.

"Нас ніхто не змушував свого часу знімати недоторканність, яка є у всіх країнах світу. Але це була наша обіцянка, ми це зробили, проте тоді консенсусом усіх фракцій ввели запобіжник – підозри депутатам підписує генпрокурор. А тепер "соросята" просувають ідею, щоб їх підписував глава САП – а це порушення цього балансу", – пояснює співрозмовник видання у "Слузі народу".

НАБУ-конспірологія

З минулого року, з початку "Міндічгейту", РБК-Україна неодноразово чуло від різних представників влади конспірологічну теорію про те, як НАБУ та САП намагаються "захопити державу" або "захопити deep state". В іншому формулюванні – "стати владою без виборів".

Мається на увазі, що антикорупційні органи нібито спеціально "розхитують" одну держінституцію за іншою, а паралельно, за підтримки Євросоюзу, просувають ідею відкритих конкурсів на все більше посад у силовому блоці і не тільки.

Читайте також: "Міндічгейт", "конверти", Євросоюз. Що зараз відбувається навколо НАБУ та САП

Цю теорію на оприлюднених НАБУ записах мимохідь озвучує і екс-заступник голови ОП Мудра. "Американці цей кадровий резерв роблять із НАБУшників. І вони вже мають (кандидатів) на всі органи, які будуть у конкурсі. Митницю забрали, БЕБ забрали, АРМА зараз заберуть – НАБУ та САП. Тобто вони всі органи (хочуть взяти під контроль). Зараз ДБР", – розмірковує Мудра. Принагідно озвучуючи супутню і дуже популярну теорію про підконтрольність антикорупціонерів "американцям".

Втім, як запевняють співрозмовники видання і в українській владі, і в дипломатичних колах, як мінімум з часів повернення до Білого дому Дональда Трампа, ступінь підконтрольності антикорупційних структур американцям дуже перебільшують. Нині ж головним їхнім "дахом" скоріше є європейці.

Керівники САП та НАБУ Олександр Клименко та Семен Кривоніс (фото: Віталій Носач / РБК-Україна)

Але європейські столиці, на відміну від Вашингтона, працюють по-іншому – вони справді більше стурбовані міцністю інституцій, а не призначенням на конкретні посади конкретних людей. І з часів торішньої атаки на НАБУ та САП тема боротьби з корупцією, незалежності антикорупційних органів для Європи стала в один ряд із підтримкою обороноздатності та економіки України.

"Якщо вірити в цю теорію про "захоплення влади", можна знайти багато непрямих підтверджень тому. Якщо вони хочуть ловити велику корупцію – чому вони тоді не дивляться на оборонні замовлення, де найбільші гроші, або на митницю? Чому їх розслідування з'являються якраз під час важливих міжнародних візитів? Чому вони часто беруть справи дрібні з огляду на встрати бюджету – але дуже гучні? Чому з медіа-продакшеном у них виходить краще, ніж із доказовою базою?" – розмірковує співрозмовник РБК-Україна у правлячій верхівці.

Втім, сам одразу й застерігає, що це лише теорія, і дії НАБУ та САП можуть і не мати жодного подвійного дна. А гучні справи можуть бути потрібні їм, щоб інші потенційні корупціонери не ризикували красти, якщо це так небезпечно.

При цьому від НАБУ та САП, а також їхніх однодумців-активістів регулярно звучать побоювання щодо можливої контратаки з боку вертикалі влади – за зразком минулого року або навіть ризікішої. Подібне занепокоєння РБК-Україна неодноразово чуло і від західних дипломатів.

Утім, у владі таку можливість категорично відкидають. У тому числі тому, що зараз уже ніхто не ризикне взятися за таку ризиковану операцію, як силовий пресинг антикорупціонерів. "Рада – точно не повторюватиме таких речей, як із законопроектом минулого року, без варіантів", – каже співрозмовник видання в парламенті.

Крім того, величезну роль відіграє і позиція тих самих європейців. Вони вже багато разів передавали меседж, що у разі якихось штучних неприємностей для НАБУ та САП зірветься не лише євроінтеграція України, а й навіть фінансування опиниться під загрозою – а це у прямому значенні питання виживання і всієї країни, і її влади зокрема.

Втома системи

"Як казав Янукович, був у нас такий: "Кожному овочу свій термін". У всього є термін придатності. І непридатності", – так філософськи коментує один з нардепів від "Слуги народу" безперервний потік скандалів в різних держструктурах.

Він має на увазі, що нинішня влада через неможливість провести вибори явно "пересиділа". І це призводить до не настільки частих, але болючих помилок – як минулого року з атакою на НАБУ та САП чи нещодавнім звільненням Михайла Федорова, яке спровокувало "картонні протести".

"Картонні протести" у Києві (фото: Getty Images)

При цьому чіткого виходу із ситуації не видно. Ідея того ж Федорова всерйоз обговорити можливість виборів навіть за нинішніх умов не знайшла у суспільстві широкого відгуку.

Читайте також: Фальстарт Федорова чи виклик Банковій: чи стали реальнішими вибори на тлі викриттів НАБУ

Усі скандали у будь-яких держструктурах природно кидають тінь персонально на президента. Якщо він створив систему, в якій він керує всім (і мовчазним консенсусом ці правила всі схвалили), то він же несе відповідальність за будь-які гучні скандали.

"У президента вже виробилася деяка апатія до таких речей. Майже ніхто не говорить про серйозні речі, про брак грошей у держбюджеті, про проблеми з ППО – зате всі один з одним гризуться так, ніби завтра вибори", – каже співрозмовник в оточенні Зеленського.

Але виборів у жодній осяжній перспективі не буде. А ось нові гучні розслідування від НАБУ та САП, які зачіпають все більш впливових "топ-менеджерів Зеленського", цілком можливі.

Запитання-відповіді

– Чому відставка генпрокурора стала неминучою?

Тому що захист Кравченка після операції "Карфаген" виглядав як спроба прикрити всю вертикаль влади. Після розмови із президентом він був змушений піти.

– Хто може стати новим головою ОДП?

Кандидатів наразі немає. Депутати побоюються, що новий генпрокурор активніше підписуватиме підозри проти них.

– Чи піде Банкова у контратаку на НАБУ та САП?

Силового тиску на антикорупціонерів не буде. Подібний крок не пройде Раду, а європейські партнери прямо попереджають про ризики для євроінтеграції та фінансування.

– Чому у держапараті наростає криза?

Система перевантажена скандалами та війною між силовиками. Через відсутність виборів і безперервні розбірки вся відповідальність за те, що відбувається, лягає особисто на президента.

Не пропустіть головне! Підпишіться на наші оновлення в Google!

Або читайте нас там, де вам зручно!

Більше по темі:
НАБУ | Генпрокурор | САП | Офіс президента | Верховна рада

НОВИНИ

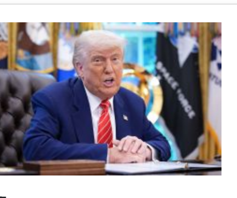

У Трампа припускають, що війна з Іраном не закінчиться до кінця його президентства, — WSJ

Ідентифікатор онлайн-медіа в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа — R40-05347. Інформаційний портал «РБК-Україна» має тримовну версію (українську, російську та англійську), головна сторінка порталу - https://www.rbc.ua. Фотографії, зображення належать їх правовласникам. Всі фотографії на Порталі, авторами яких є журналісти «РБК-Україна», розміщені на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International. Редакція «РБК-Україна» може не поділяти точку зору авторів. Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості. За достовірність та зміст реклами відповідальність несе рекламодавець. Матеріали, позначені плашкою: «Пресрелізи», «Спецпроєкт», «Партнерський матеріал», «Promo», «Благодійність», «Резонанс» розміщуються на правах реклами і призначені, як правило, для осіб, які досягли 21-річного віку. «Новини компаній» - це інформаційний формат, що охоплює новини, події та оголошення, пов'язані з діяльністю компаній, базуються на пресрелізах, які випускають самі компанії, і за які редакція не несе відповідальність. Онлайн-медіа «РБК-Україна» призначене для осіб віком від 21 року.

© LLC «UBT MEDIA», 2006-2026.